

**Нестерцова-Собакарь
Олександра Володимирівна,**
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ЖІНКА ЯК СУБ'ЄКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

У сучасному українському суспільстві відбуваються значні позитивні зміни, які торкаються практично усіх сфер життєдіяльності. Разом із тим стає дедалі більше інституцій, в яких існує суперечливе ставлення до ролі жінок у них, серед яких найбільш виразно виділяється правоохоронна сфера. З одного боку, висококваліфіковані жінки-правоохоронці становлять високий відсоток штату, з іншого – численні стереотипи, які існують в організаціях, стримують їх професійне зростання та кар'єру. Усе це не може не позначатися на уявленні жінок про самих себе, їх гендерної ідентичності.

Специфіка професійної діяльності з охорони правопорядку дозволяє активно залучати жінок до виконання професійних завдань, що зумовлює важливість пошуку принципово нових підходів до роботи з цією категорією правоохоронних кадрів.

Абсолютно закономірною ознакою сьогодення, що відповідає сучасним світовим тенденціям, є збільшення кількості жінок, які проходять службу в органах внутрішніх справ України. Як свідчать статистичні дані, загальна кількість жінок в органах та підрозділах внутрішніх справ становить 41039 осіб, або 18,7 % від загальної чисельності атестованого складу. І якщо раніше в органах внутрішніх справ жінки працювали суто на «жіночих» посадах, то тепер, наприклад, більшість слідчих відділів на 50–60 % складається із жінок [1, с. 51–53].

Необхідність залучення жінок до роботи у правоохоронних структурах, насамперед поліції, зумовлено тим, що це допомагає розв'язувати такі проблеми, як ефективна організація боротьби зі злочинністю жінок і неповнолітніх, попередження злочинів, скоєних на побутовому ґрунті. Крім того, збільшення прийому жінок до міліції на практиці розширює соціальну базу формування персонального складу ОВС України. З іншого боку, розширення прийому жінок на службу може спричинити в майбутньому необхідність перегляду деяких принципових моментів, які стосуються проходження служби, зокрема тактики використання сил і засобів міліції [2, с. 4].

Прихід значної кількості жінок в органи внутрішніх справ України є однією з характерних рис сьогодення. У низці служб жінки істотно «потіснили» чоловіків. Кількість дівчат, що бажають навчатися в освітніх устано-

вах системи МВС України, також продовжує зростати. Очевидно, що підвищений інтерес жінок до опанування «поліцейських» професій, які тривалий час вважалися суто чоловічою справою, не може бути зігнорований суспільством. Підтвердженням тому є зарубіжна практика, де основними закономірностями використання жіночого персоналу у правоохоронній сфері є такі [3]:

по-перше, як правило, залучення жінок на службу в поліцію більшості країн починалося з призначення їх на посади наглядачки в тюремні відомства;

по-друге, спочатку задача співробітниць полягала у боротьбі із злочинністю неповнолітніх і жінок. В окремих країнах були створені поліцейські служби, що спеціалізуються на попередженні правопорушень з боку жінок і підлітків, а також щодо цих осіб. В Італії, наприклад, на підставі закону № 1085 від 7 грудня 1959 р. була навіть створена жіноча поліція. Співробітники цієї служби проводили заходи з виявлення правопорушень у школах, проведення профілактичних бесід з учнями та їх батьками, пошуку дітей, які самовільно залишили батьків, та ін.;

по-третє, у зв'язку із зростанням злочинності серед жінок і підлітків виникла необхідність у збільшенні кількості кваліфікованого жіночого персоналу і в розширенні кола його повноважень. Раніше жінки-працівники отримували меншу, порівняно з чоловіками, заробітну плату, а керівництво поліції пояснювало різницю в оплаті тим, що жінки отримували менше важких завдань і не працювали в нічну зміну. Продовжуючи відстоювати свої права, жінки добилися рівняння оплати за працю рівної цінності і можливостей просування по службі, тим самим вони стали учасниками всього спектра поліцейської роботи нарівні з чоловіками. Після цього жіночий персонал успішно використовується у загальному превентивному патрулюванні вулиць і громадських місць; у спеціальних патрульних операціях; у виконанні функцій детективів у цивільному одязі; розслідуванні окремих видів правопорушень дорослих; при плануванні та проведенні науково-дослідних робіт; в управлінні дорожнім рухом; у навчанні і будь-яких інших аспектах поліцейського обслуговування, таких, як огляд місця події, здійснення невідкладних слідчих дій, опитування свідків, фіксація виявлених доказів, складання необхідної документації, врегулювання сімейних конфліктів, патронажна служба і т. д. Наприклад, у таких країнах, як США, Великобританія, Німеччина, не існує більше обмежень у функціональних обов'язках співробітниць та їх кар'єрного зростання;

по-четверте, внаслідок радикальної зміни ставлення до використання жіночого персоналу в поліцейській роботі відбувся прогрес кадрової системи поліцейської організації, тобто її перехід до більш досконалих і ефективних форм, цілей, структури та методів на базі постійного пошуку, розробки та реалізації кадрових нововведень. Цьому сприяло не тільки прийняття на початку 70-х рр. ряду законодавчих актів, але й результати експериментів, постав-

лених у деяких країнах (США, Німеччина) з метою вивчення ефективності використання жіночого персоналу в роботі різних підрозділів поліції, а також ухвалення 18 грудня 1979 р. Генеральною Асамблеєю ООН Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок, якою закріплено рівні права чоловіків і жінок у галузі зайнятості (ст. 11). Все вищезазначене дало новий імпульс залучення жінок на службу у правоохоронні структури.

Отже, на думку європейських поліцейських, служба жінки в поліції є результативною. Жінки більш комунікабельні при врегулюванні сімейних конфліктів, робота жінок-поліцейських незамінна при роботі з жертвами насильницьких дій, з підлітками-правопорушниками. Жінки набагато краще складають іспити й засвоюють матеріал у ході навчання. Поліцейських-жінок не залучають до проведення окремих спецоперацій (з агресивними демонстрантами, при звільненні заручників, роботи у спецпідрозділах), але в основному при підготовці жінки-поліцейські та чоловіки проходять однаковий курс навчання і до оцінки їх знань, навичок та якостей використовуються однакові критерії.

Таким чином, активне залучення жінок до служби в правоохоронних органах сприяє підвищенню їх ефективності. Однак широка участь жінок у діяльності ОВС України, на жаль, не призвела до усунення відмінностей між чоловіками і жінками. За кількісно близьким рівнем активності чоловіків і жінок, останні продовжують працювати в умовах гендерної нерівності. Дослідження доводить, що, хоча гендерна політика в Україні передбачає створення суспільства, в якому жінки і чоловіки користуються рівними можливостями, правами та обов'язками в усіх сферах життя, в реальності усе ще залишаються відкритими такі питання, як дискримінація жінок, а також гендерні стереотипи в ОВС. Збільшення кількості жінок у правоохоронних структурах є незворотним процесом, а тому становлення гендерного паритету в правоохоронній діяльності потребує не лише окремого вивчення питань дотримання гендерної рівності, але й розробки відповідних заходів попередження порушень гендерних прав працівників поліції.

1. Дунаєва А.Ю. Роль жінок-поліцейських в діяльності патрульної поліції / Дунаєва А.Ю., Безпалова О.І. // Національна поліція України: проблеми становлення та перспективи розвитку : зб. матеріалів наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 10 грудня 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2015.

2. Максименко Н.В. Адміністративно-правове регулювання службової діяльності жінок у міліції : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Максименко Н. В. – К. : Державний науково-дослідний інститут МВС України, 2010.

3. Щелкунова М.В. Закономерности процесса привлечения женщин на службу в полицию [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.vuzlib.su/book_z574_page_18.html.